

форма електронного документообігу не тільки не відпрацьована в експериментальному порядку, а й не може вважатися абсолютно зручною. Очевидними видаються значні витрати судів на друк документів, затримки в слуханнях справ через збої системи, складнощі попередньої оцінки достовірності доказів тощо.

7. Проект запроваджує інститути, які за багато років існування в інших процесах не довели своєї ефективності. Мова йде про наказне провадження, яке є малорезультативним, але процесуально витратним у цивільному процесі.

В цілому проект ГПК більше схожий на підручник права, ніж на документ, який можна застосовувати на практиці.

Проект ГПК не тільки не дозволяє оперативного розглядати справи, а й уможливує істотні порушення принципів змагальності та неупередженості процесуального порядку.

Проект ГПК ламає простоту, оперативність і зрозумілість спеціалізованого судочинства на догоду неапробованим правовим конструкціям.

Під удар від такого впровадження потрапляє вся економіка, для якої господарські суди є юрисдикційним інфраструктурним елементом і останнім рубежем, що захищає суб'єктів господарювання від рейдерського переділу власності й правового хаосу.

Отже, проект ГПК не може бути підтримано на науковому рівні.

НИКОЛЕНКО Л. М.

Маріупольський державний університет,
професор кафедри права та публічного адміністрування,
доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Україна проголосила курс на інтеграцію до Європейського співтовариства та наближення української правової системи до європейських та світових стандартів, тому введення до законодавства України положень, які певний час існують у міжнародному законодавстві, є одним із важливих кроків до реалізації цієї мети. В умовах реформування судочинства, посилення процесів гармонізації та зближення національного законодавства з європейським правом в сфері судової діяльності необхідно запропонувати дієві інструменти захисту прав та охоронюваних законом інтересів громадян та суб'єктів господарювання. Судова реформа, яка проводиться в Україні повинна бути спрямована

не тільки на підвищення рівня захисту визначених осіб, але й як стимул для справедливого та ефективного розгляду справ. Дезорганізація законодавчих актів, неповнота і застарілість норм, а також, невідповідність окремих складових судової системи таким сучасним європейським якостям, як: доступність правосуддя, інституціональна незалежність, безпристрасність в матеріальному та процесуальному аспектах, розумність строків, справедливість та ефективність, розширення диспозитивних і змагальних засад, активізація суб'єктів та зниження активності господарських судів, вказують на необхідність удосконалення господарського процесуального законодавства. До традиційних правових проблем тут додається новий виклик, що зумовлений глобалізаційними та євроінтеграційними процесами. Саме тому необхідно спрямувати зусилля на пошук найоптимальніших шляхів посилення ефективного та справедливого судового розгляду.

Сьогодні на обговоренні фахівців знаходиться проект № 6232 Господарського процесуального кодексу України (далі – проект ГПК України). Взагалі проект можливо охарактеризувати, як певний крок до удосконалення господарського процесу, але при ретельному аналізі, деякі положення викликають заперечення.

Наприклад, стосовно Глави 4 проекту ГПК України «Врегулювання спору за участі судді». Глава містить норми, які передбачають можливість врегулювання спору за участі судді за згодою сторін до початку розгляду справи по суті (ст. 187). При аналізі статті можливо зробити висновок, що норми спрямовані на вирішення спору до розгляду у суді, тобто метою є розвантаження суддів, але справа вже знаходиться у суді. Тому про розвантаження суддів, можливо говорити до того як справа потрапила до суду. Про проведення процедури врегулювання спору за участі судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі (ст. 188). Під час проведення спільних нарад суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, направлені на мирне врегулювання сторонами спору (ст. 189). Тобто, якщо проаналізувати всі статті Глави 4 проекту ГПК України, то можливо зробити висновок, що це начебто медіація, але за складеною міжнародною практикою цей процес не можна віднести до медіації.

В Україні розроблений проект Закону України «Про медіацію». Він ще не прийнятий Верховною Радою України, але тривалий час знаходився на обговоренні та практично всі суперечливі положення усунуто. Тому виникає питання стосовно необхідності впровадження інституту медіації у господарському процесі при відсутності загального законодавчого акту щодо медіації. Згідно проекту Закону України «Про медіацію», медіація – це альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються

в рамках структурованого процесу за участі медіатора досягти згоди для вирішення їх спору. Тобто врегулювання спору за допомогою медіації можливо за межами суду, суддя не може бути медіатором. Медіатор – це незалежний посередник, який допомагає сторонам спору у його вирішенні шляхом медіації. Медіатор не може бути представником державних органів, тим більш він не може бути суддею.

Медіатор не вирішує конфлікт між сторонами, не постановляє обов'язкове для них рішення і не пропонує якихось варіантів вирішення спору. Сторони розробляють варіанти врегулювання спору на підставі власних інтересів та потреб. За проектом ГПК України у статті 189 зазначено, що суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору, що суперечить сутності медіації.

На підставі вищезазначеного можливо зробити висновок, якщо пропонуються нові інститути для застосування у господарському процесі, то вони повинні бути аргументованими та їх метою повинна бути спрямованість на ефективне вирішення господарського спору, захист прав та охоронюваних законом інтересів визначених осіб. Сутність інституту, який запропонований у Главі 4 проекту ГПК України не зрозуміла, норми, не відповідають сутності інституту медіації. Вони не відносяться і до інституту досудового розгляду. Це взагалі новий інститут, який суперечить прийнятим нормам та принципам господарського процесу, тому Главу 4 треба виключити з проекту ГПК України.

Здійснення реформування процесуального законодавства повинно забезпечуватися на високому державному рівні, тому що торкається без виключення інтересів кожного та в цілому всього суспільства. Воно повинно базуватися не тільки на загальновизначаних міжнародних стандартах правосуддя, а також враховувати кращій національний досвід.

БОДНАРЧУК О. Г.

Університет державної фіскальної служби України,
професор кафедри господарського права та процесу,
доктор юридичних наук, доцент

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Результати дослідження адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу свідчать, що виникла певна прогалина у праві, яка призвела до відсутності регулювання у деяких сферах діяльності, у тому числі і зовнішньоекономічній. Зокрема,